

Αμφιλεγόμενος ως πρωθυπουργός, ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης αναζητούσε με αγωνία ένα πεδίο μάχης όπου θα πετύχαινε μια εύκολη και εντυπωσιακή νίκη. Νόμιζε ότι το βρήκε στον «εκ Βορρά κίνδυνο» καθώς, στις 24 Ιανουαρίου του 1991, διακηρύχθηκε η κυριαρχία και ανεξαρτησία της «Δημοκρατίας της Μακεδονίας». Τα Σκόπια φάνταζαν πολύ μικρά για να τον απειλήσουν. Πολύ περισσότερο που δεν είχαν τέτοιο σκοπό. Ξεκίνησε ηχηρός ο «νέος Μακεδονικός Αγώνας». Έμελλε να καταλήξει στο περιβόητο «σε πέντε δέκα χρόνια, ποιος θα θυμάται το όνομα».

Η αγωνία του Βελιγραδίου να συγκρατήσει τις αποσχιστικές τάσεις στους κόλπους της ομοσπονδίας το έκανε ευάλωτο στις απαιτήσεις των Σκοπίων. Από τα μέσα του 1989, υιοθέτησε τη θέση ότι υπάρχει μακεδονική μειονότητα στην Ελλάδα. Ξεκίνησε η περίοδος έντασης, με τους Σκοπιανούς να αναζητούν «αδελφούς Μακεδόνες» τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Βουλγαρία. Ο μετά το 1989 μη κομμουνιστής πρόεδρος της Βουλγαρίας, Ζέλιου Ζέλιεφ, επανέλαβε τη δήλωση του προκατόχου του, κομμουνιστή Ζίφκοβ, ότι μακεδονική εθνότητα δεν υπάρχει. Ένα δημοψήφισμα στην ομόσπονδη δημοκρατία της Μακεδονίας (8 Σεπτεμβρίου του 1991) έδωσε 74,14% «ναι» στην ανεξαρτησία και τη μελλοντική ένταξη στη Νέα Γιουγκοσλαβία, που τότε ετοιμαζόταν. Το όνομα, η σημαία και κάποιες διατάξεις στο νέο σύνταγμα, που απέπνεαν την αίσθηση εδαφικών διεκδικήσεων, προκάλεσαν ανησυχία. Η Ελλάδα έσπευσε να διαμαρτυρηθεί. Η Βουλγαρία να αναγνωρίσει. «Ναι μεν δεν υπάρχει μακεδονική εθνότητα, υπάρχει όμως ανεξάρτητο κράτος της Μακεδονίας».

Μια διακήρυξη της Βουλής των Σκοπίων (17 Σεπτεμβρίου) μιλούσε για αυστηρό σεβασμό των συνόρων και για απόρριψη οποιασδήποτε εδαφικής απαίτησης σε οποιαδήποτε γειτονική χώρα.

Τι λέτε! Έτσι εύκολα θα περνούσε; Εθνικόφρονες, εθνικιστές και πατριώτες οργάνωσαν ιερά συλλαλητήρια που βροντοφώναζαν ότι «η Μακεδονία είναι ελληνική». Έτσι κι αλλιώς, στην ουσία, κανένας δεν έλεγε πως δεν είναι. Κι όσο για το όνομα, ο Μητσοτάκης ήταν της γνώμης πως «σε πέντε δέκα χρόνια, ποιος θα το θυμάται;».

Η Ελλάδα ξεκίνησε διπλωματική μάχη για τη μη αναγνώριση της δημοκρατίας αυτής με το όνομα Μακεδονία. Στο συμβούλιο των υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις Βρυξέλλες (16 Δεκεμβρίου του 1991), η Ελλάδα πέτυχε να υπάρχουν τρεις όροι ως προϋποθέσεις για την αναγνώριση νέου κράτους. Ο κυριότερος ήταν η μη απειλή των συνόρων κράτους μέλους. Δεν ίσχυσε ούτε για τα Σκόπια ούτε και αργότερα για την Τουρκία αλλά υπήρξε. Η Ελλάδα πέτυχε να μην αναγνωριστει η δημοκρατία αυτή στις

αμέσως επόμενες συνόδους κορυφής της ΕΕ.

Στις 14 Φεβρουαρίου του 1992, στη Θεσσαλονίκη έγινε το πρώτο τεράστιο συλλαλητήριο εναντίον της αναγνώρισης των Σκοπίων με το όνομα Μακεδονία. Ξεκίνησε ο «νέος Μακεδονικός Αγώνας» που αποτέλεσμα είχε κυβέρνηση και αντιπολίτευση να δεσμευτούν στο αδιέξοδο και φιλοπόλεμο κλίμα που ακραία στοιχεία καλλιεργούσαν. Ο Μητσοτάκης πολέμωσε «με νύφες και μ' αγγόνια» και τη χώρα κατέλαβε φοβερή υστερία που τροφοδοτούσαν «μακεδονομάχοι» και ιερωμένοι.

Την επομένη, 15 Φεβρουαρίου του 1992, η σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Λισσαβόνα της Πορτογαλίας ανέβαλε να πάρει απόφαση για τη δημοκρατία των Σκοπίων. Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο 75χρονος Κωνσταντίνος Καραμανλής έβλεπε με ανησυχία την «εύκολη νίκη» να μετατρέπεται σε βαριά ήττα. Δακρυσμένος μπροστά στον φακό της τηλεόρασης, στις 28 Απριλίου 1992, δήλωνε:

«Υπάρχει μόνο μια Μακεδονία και αυτή η Μακεδονία είναι ελληνική».

Δυο μήνες αργότερα, στις 27 Ιουνίου, το συμβούλιο κορυφής της ΕΟΚ, στη Λισσαβόνα αποφάσισε ότι η κοινότητα δεν πρόκειται να αναγνωρίσει κράτος με τον όρο Μακεδονία. Η απόφαση έμεινε μόνο στα χαρτιά. Όπως και τόσα άλλα, η απόφαση έμελλε σύντομα να ανατραπεί.

Ο Μητσοτάκης έχασε το ματς, ανατράπηκε από τους φίλους του Αντώνη Σαμαρά βουλευτές, έχασε και τις εκλογές (1993). Άντε τώρα, ο Ανδρέας Παπανδρέου να εξηγήσει στους Έλληνες τα αυτονόητα.

Στις 16 Φεβρουαρίου του 1994, επέβαλε εμπάργκο κι έκλεισε τα σύνορα με το κράτος των Σκοπίων. Ο στραγγαλισμός φάνηκε αναπόφευκτος, καθώς ήδη (από το 1992) λειτουργούσε το εμπάργκο του ΟΗΕ στη «Νέα Γιουγκοσλαβία», έχοντας κλείσει και τα βόρεια σύνορα του κρατιδίου.

Ενάμισι χρόνο αργότερα, το μέτρο είχε αποδώσει: Τον Νοέμβριο του 1995, Ελλάδα και

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (η περίφημη FYROM του ΟΗΕ) κατάφεραν να συμφωνήσουν «σε όλα εκτός από το όνομα». Η σημαία του κράτους άλλαξε. Το εμπάργκο έπαψε να ισχύει. Μαζί του έπαψε να ισχύει και η όποια επιφύλαξη των ευρωπαϊκών κρατών στην αναγνώριση του κρατιδίου.

Η Ελλάδα απλά περίμενε να περάσουν εκείνα τα «πέντε δέκα χρόνια» του Μητσοτάκη.

(Έθνος της Κυριακής, 28.4.2002) (τελευταία επεξεργασία, 5.5.2009)